

Alat

ZA SAMOPROCENU
LOKALNIH
MEHANIZAMA
ZA RODNU
RAVNOPRAVNOST

1. UVOD

Iniciranje uspostavljanje lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost Misija OEBSa u Srbiji započela je još 2002 godine. Od tada do danas, u većini opština u Srbiji, kao i nacionalnom i pokrajinskom nivou uspostavljeni su mehanizmi za rodnu ravnopravnost. Donošenjem Zakona o ravnopravnosti polova, ali i Zakona o zabrani diskriminacije i Nacionalnog akcionog plana za sprovođenje Strategije za unapređenje rodne ravnopravnosti i poboljšanje položaja žena zaokružen je institucionalni okvir rodne ravnopravnosti u Srbiji.

Različite nacionalne institucije i organizacije (pre svih Uprava za rodnu ravnopravnost, Pokrajinski sekretarijat za privredu, propise i ravnopravnost polova, Zavod za ravnopravnost polova, Stalna konferencija gradova i opština), međunarodne i donatorske organizacije ali i lokalne ženske organizacije rade na sprovođenju programa koji imaju za cilj jačanje kapaciteta lokalnih mehanizama, odnosno stvaranje preduslova za uvođenje rodne perspektive u lokalne politike. U skladu sa tim sprovedeno je nekoliko nezavisnih procena oblika, aktivnosti i rezultata lokalnih mehanizama. U ovim procenama identifikovani su ključni nedostaci aktuelne prakse, prepreke i mogućnosti za efikasno delovanje lokalnih mehanizama. Ključni nalazi procena su:

- **ne postoji jedinstveno razumevanje uloge i nadležnosti lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost**
- **na lokalnom nivou nema razvijenih procedura i propisa za operacionalizaciju primene nacionalnog i međunarodnog okvira, ali i uvođenja rodne perspektive (alati i procedure)**
- **mehanizmi nisu dovoljno aktivni niti vidljivi u sistemu lokalne samouprave**

Imajući u vidu aktuelnu praksu ali i ciljeve politike u oblasti rodne ravnopravnosti ukazala se potreba za razvijanjem alata koji će omogućiti jednoobraznu, uporednu i kontinuiranu procenu lokalnih mehanizama. Ujedno, ovaj alat ima za cilj da pruži lokalnim mehanizmima smernice za uvođenje rodne perspektive u lokalne politike, definiše minimum standarda u ovoj oblasti i omogućiti identifikaciju dobrih i inovativnih praksi i rezultata.

Ovaj vodič sadrži:

- Prikaz alata za uporednu procenu lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost, ciljeva i namene dokumenta
- Uputstva za korišćenje alata za uporednu procenu u procesu samoprocene lokalnih mehanizama
- Uputstvo za vrednovanje rezultata i izveštavanje o sprovedenoj samoproceni

2. Alat za uporednu procenu lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost

2.1 Namera i cilj razvijanja ovog alata

Alat za uporednu procenu lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost osmišljen je sa namerom da se omogući uporedna i kontinuirana procena kapaciteta i praksi lokalnih mehanizama odnosno lokalnih samouprava u celini, za uvođenje rodne perspektive u lokalne politike.

Ovaj alat ima višestruku namenu i treba da omogući lokalnim mehanizmima:

- Procenu trenutnih kapaciteta i prakse sa stanovišta održivog uvođenja rodne perspektive
- Merenje napretka – upoređivanje rezultata lokalnog mehanizma iz godine u godinu
- Upoređivanje kapaciteta i praksi lokalnog mehanizma sa drugim lokalnim mehanizmima
- Smernice za unapređenje kapaciteta, delovanja, rezultata i efekata aktivnosti odnosno koje korake treba preduzeti u cilju unapređenja kapaciteta i aktivnosti
- Osnov za strateško planiranje kroz sagedavanje trenutnih nedostataka i prednosti u odnosu na najbolju praksu

Alat generalno omogućava dugoročnu i održivu evaluaciju procesa uvođenja rodne perspektive u lokalne politike. Takođe, omogućava identifikovanje, ali definisanje najboljih praksi u ovoj oblasti.

2.2 Kome je namenjen

Instrument za uporednu procenu učinka lokalnih samouprava **u uvođenju rodne perspektive** namenjen je mehanizmima za rodnu ravnopravnost (savetima, komisijama, kancelarijama, licima zaduženim za rodnu ravnopravnost) u opštinama, gradovima i gradskim opštinama¹ kao organima lokalne samouprave nadležnim za ovaj proces. Lokalni mehanizmi su upotrebom ovog instrumenta u mogućnosti da procenjuju sopstvene kapacitete i rezultate, odnosno koordiniraju procenom rezultata lokalne samouprave u celini. Takođe, namenjen je svim organizacijama i insitucijama koje rade u oblasti rodne ravnopravnosti u delu uporedne procene lokalnih mehanizama i identifikacije mogućih oblika saradnje i podrške.

2.3 Kako možemo da ga koristimo

Ovaj alat mogu koristiti lokalni mehanizmi na dva načina:

1. za internu samoprocenu u procesu strateškog planiranja i evaluacije rada

U tom slučaju na radnim sastancima prolazite kroz delove alata i zajedno, kroz diskusiju, defi-

---

¹ U samom instrumentu koristi se akronim JLS ali se ovo odnosi i na gradske opštine koje nemaju status jedinice lokalne samouprave.

nišite najadekvatniji odgovor. Proučite preporuke za dalje delovanje. Na osnovu bodovanja izračunajte trenutni rezultat odnosno kategoriju u kojoj se vaš mehanizma nalazi, za svaku oblast i u celini. Na osnovu rezultata sačinite izveštaj samoprocene koji će uljučivati vreme kada je procena sprovedena, ko je u njoj učestvovao, kategoriju u kojoj se trenutno nalazite i mogućnosti za unapređenje. Na osnovu izveštaja možete započeti proces starteškog planiranja.

2. za samoprocenu uz vrednovanje učinka u elektronskoj formi

Ovaj način korišćenja alata omogućen je kroz saradnju Misije OEBSa u Srbiji i Stalne konferencije gradova i opština (SKGO). Tako ovaj instrument postaje satavni deo sistema za vrednovanje učinka SKGO koji je dostupan u elektronskoj formi. Procenom na ovaj način lokalni mehanizam dobija povratnu informaciju o kategoriji u kojoj se trenutno nalazi za svako pitanje/indikator i to u odnosu na:

- **minimum standarda**
- **prosek opština u Srbiji**
- **najbolju praksu**

2.4 Kako je alat organizovan

Kako je cilj uspostavljanja lokalnih mehanizama uvođenje rodne perspektive u lokalne politike (rodna procena politika) instrumentom se zapravo procenjuje uspešnost ovog procesa i pojednične aktivnosti u okviru njega.

Na osnovu međunarodnih i nacionalnih dokumenata, ali i najboljih do sada identifikovanih praksi, procena uspešnosti lokalnih samouprava definisano je tri ključne oblasti delovanja lokalnih mehanizama koje se međusobno prepliću:

1. Primena (nadzor nad primenom) međunarodnih i nacionalnih dokumenata za ostvarivanje rodne ravnopravnosti i sprečavanje diskriminacije

1.1 Lokalni mehanizam za rodnu ravnopravnost: oblik, kapaciteti i procedure

1.2 Propisi lokalne samouprave u oblasti rodne ravnopravnosti – operacionalizacija primene nacionalnih propisa i regulisanje delovanja lokalne samouprave u oblasti rodne ravnopravnosti

2. Uvođenje rodne perspektive u lokalne politike u cilju unapređenja rodne ravnopravnosti i poboljšanja položaja žena

2.1 definisanje prioriteta

2.2 rodno osetljiva statistika

2.3 rodna procena lokalnih politika

2.4 uvođenje rodne perspektive u strateške i razvojne dokumente

3. Rodno budžetiranje

Na kraju je predviđena forma koja treba da omogući opis inovativne prakse i rezultata procesa uvođenja rodne perspektive.

Za svaku od oblasti definisan je set indikatora. Na osnovu odgovora lokalna samouprava pozicionira se na skali uspešnosti u celini, za svaku oblast i za svaki indikator pojedinačno na osnovu broja bodova koji su predviđeni za svaki izabran odgovor.

Pitanja odnosno odgovori su strukturirani na dva načina: jedan u kom je moguće izabrati više

odgovora (međusobno se ne isključuju) i kumulativni su – sabirate sve bodove predviđene u odgovorima koje ste izabrali; drugi koji zahteva da izaberete jedan od ponuđenih odgovora koji se međusobno isključuju i koji su rangirani od minimalnog standarda do željene prakse u datoj oblasti.

Za svako pitanje sačinjeno je **uputstvo** koje bliže definiše sadržaj pokazatelja i **komentar/preporuka** koji sadrže preporuke i informacije za unapređenje delovanja u skladu sa odgovorom/ima koji izaberete. Da bi ste sagledali šta možete da uradite da unapredite svoje kapacitete ili praksu kako bi ste se pozicionirali u narednu kategoriju.

VREDNOVANJE REZULTATA

Kako bi ste sagledali trenutni nivo kapaciteta kojima raspolazete u lokalnoj zajednici, ali nivo uspešnosti procesa uvođenja rodne perspektive izračunajte rang na osnovu sledećeg uputstva:

Osvojeni broj bodova podelite sa maksimalnim brojem bodova x 100 i dobićete kapacitet iskazan u procentima. Maksimalan broj bodova je 108.

Primer: Osvojenih 32 boda /maksimalnih 108 bodova x 100 = 29,62%

U zavisnosti od ostvarenog rezultata pozicionirate se u jednu od sledećih kategorija:

1. **Manje od 30%** - veoma nizak kapacitet koji ukazuje da lokalni mehanizam i ako je uspostavljen nije aktivan niti vidljiv u sistemu lokalne samouprave.

2. Od 30-49% **POČETAK** - nizak kapacitet, koji podrazumeva da se zakoni i propisi sprovode samo delimično odnosno lokalni mehanizam ispunjava minimum standarda – lokalni mehanizam je formiran, održava redovne sastanke, vodi zapisnik, donosi godišnji plan rada, sprovodi pojedinačne i ceremonijalne aktivnosti, uspostavljena je saradnja i komunikacija sa nacionalnim institucijama i organizacijama.

3. Od 50-69% **PILOTIRANJE** – srednji kapacitet koji ukazuje da je lokalni mehanizam aktivan i da su inicirani određeni procesi sa ciljem uvođenja rodne perspektive. Lokalni mehanizam funkcioniše u sistemu lokalne samouprave i kontinuirano sprovodi aktivnosti; lokalni mehanizam je prošao obuke o uvođenju rodne perspektive i inicirao unapređenje lokalne politike rodne ravnopravnosti (odluke, LAP isl.).

4. od 70-89% **VIDLJIVA RODNA PERSPEKTIVA** – visok kapacitet, koji podrazumeva potpuno sprovođenje zakona i propisa i primenu nekih naprednijih mehanizama i alata koji u ovom trenutku nisu zakonska obaveza, ali samo od strane lokalnog mehanizma, bez delovanju na uvođenju rodne perspektive u sve segmente lokalne samouprave i bez vidljivih rezultata i izmena praksi. Sprovedena je najmanje jedna rodna analiza; lokalni mehanizam razmatra odluke lokalne skupštine i učestvuje u donošenju strateških ciljeva, ali nema iskoraka u uvođenju dodatnih mehanizama i alata.

5. 90% i više **ODRŽIVA RODNA PERSPEKTIVA** - potpuni kapacitet pored potpunog sprovođenja zakona i propisa, podrazumeva i primenu niza naprednih, inovativnih, mehanizama i alata; rodna procena politika je sastavni deo funkcionisanja lokalne samouprave u svim njenim segmentima i aktivnostima. Sprovode se inovativne prakse koje rezultiraju unapređenjem rodne ravnopravnosti i poboljšanjem položaja žena o čemu postoje dostupni podaci.

Ovaj postupak možete primeniti i na svaku od oblasti pojedinačno, kako bi ste sagledali u kojima ste pozicionirani bolje, a u kojima manje dobro.

Na kraju ovog vodiča date su generalne preporuke za svaku kategoriju i predložena forma izveštaja i postupci koju možete koristiti za evidentiranje procene kapaciteta.

1. INSTITUCIONALNI OKVIR

Maksimalan broj bodova 76

1.1. Lokalni mehanizam za rodnu ravnopravnost

1.1.1 Da li je u vašoj opštini ustanovljeno telo za ravnopravnost polova (moгуće više odgovora):		Maksimalan broj bodova: 5
1.1.1.1. Komisija/Savet za rodnu ravnopravnost pri lokalnoj skupštini	1	Izvor za proveru: Rešenja o osnivanju; Pravilnik o sistematizaciji;
1.1.1.2. Sistematizovano radno mesto za poslove u oblasti rodne ravnopravnosti	1	
1.1.1.3. Lice/telo pri opštinskom/gradskom veću	1	
1.1.1.4. Kancelarija za rodnu ravnopravnost	2	

Ovaj kriterijum je kumulativan – dobija se najmanje 1 bod, do maksimalnih 5 ukoliko postoje sva navedena rešenja.

Napomene: Zakon o ravnopravnosti polova u članu 39. propisuje obaveze lokalnih samouprava da vrše rodnu procenu, a kao preduslov osnuju lokalni mehanizam za rodnu ravnopravnost. Ponekad se ovo na nivou JLS tumači kao *ili - ili*, jedan lokalni mehanizam ili zaposleno lice, iako to nije ispravno tumačenje. Lokalna samouprava može osnovati različita tela za rodnu ravnopravnost, budući da je cilj kontinuirana i sveobuhvatna rodna procena.

Komentar/preporuka: U cilju obezbeđivanja rodne ravnopravnosti, a time i jednake dostupnosti položaja, funkcija, resursa i koristi muškarcima i ženama, na globalnom nivou definisana je strategija uvođenja rodne perspektive u sve politike, uključujući i lokalne. Da bi se ovaj proces mogao sprovesti, potrebno je ustanoviti telo koje će biti nadležno za ovaj proces.

Forme mehanizama za rodnu ravnopravnost su različite – od različitih grana vlasti i uprave, do različitih nivoa (nacionalnog, pokrajinskog i regionalnog). Kod nas, imajući u vidu procedure donošenja odluka najčešće preporučivana forma, kojom se ujedno obezbeđuje i kontinuitet mehanizama jeste skupštinsko telo za ravnopravnost polova. Međutim, u praksi se pokazuje da ono ne može samo, odnosno da mu je potrebna administrativna podrška, zatim nadzor nad odlukama izvršne vlasti i sl. Najvažnije je ipak, telo ustanoviti tako da bude stalno radno telo odnosno ne podleže promenama političke volje.

Kako je cilj uvođenje rodne perspektive u sve politike, na svim nivoima, najbolja praksa bi bila ustanovljavanje lokalnog mehanizma ili osobe zadužene za pitanja rodne ravnopravnosti u svim organima lokalne samouprave.

Glavni zadaci lokalne samouprave u oblasti rodne ravnopravnosti su:

- Nadzor nad primenom nacionalnog institucionalnog okvira i imlementacija međunarodnih dokumenata (koji su ratifikovani)
- Rodna procena politika lokalne samouprave (koja uključuje prikupljanje podataka, rodnu analizu, izradu preporuka za unapređenje programa)
- Promocija principa rodne ravnopravnosti i unapređenja položaja žena

Kako bi JLS mogla adekvatno da odgovori na ove zadatke potrebno je da ustanovi institucionalno rešenje i procedure u svim segmentima uprave: od izvršilačkih pozicija, do skupštine i izvršnih organa. Zagovarajte uspostavljanje mehanizama na svim nivoima i u svim segmentima javne uprave. Jasno definišite nadležnosti i uloge različitih mehanizama i usvojite dokumente koji to regulišu. Razmenite prakse sa drugim lokalnim samoupravama o različitim mogućnostima i rezultatima lokalnih mehanizama, u zavisnosti od njihove pozicije u sistemu lokalne samouprave. *Za dodatne informacije o ustanovljavanju lokalnog mehanizma i aktima koji uređuju njegov rad konsultujte publikaciju „Mehanizimi za postizanje rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou“ <http://www.osce.org/sr/serbia/81309>*

1.1.2 Rad lokalnog mehanizma definisan je (moguće je više odgovora)		Maksimalan broj bodova: 7
1.1.2.1 Odlukom/Rešenjem o osnivanju	1	Izvor za proveru: Službeni list lokalne samouprave; Sekretar/ka skupštine;
1.1.2.2. Pravilnikom/poslovnik o radu mehanizma	1	
1.1.2.3. Godišnjim planom rada	2	
1.1.2.4. Poslovnikom o radu lokalne Skupštine (ukoliko je skupštinsko telo) ili drugi akt ukoliko je mehanizam pri veću	1	
1.1.2.5. Statutom lokalne samouprave	2	

Ovaj kriterijum je kumulativan – dobija se najmanje 1 bod, do maksimalnih 7 ukoliko postoje sva navedena rešenja.

Uputstvo: Pitanje se odnosi na sve akte koji su doneti odnosno koji su na snazi, a koji uređuju rad lokalnog mehanizma. Kako bi lokalni mehanizam adekvatno funkcionisao, potrebno je inter-nim aktima urediti njegovo funkcionisanje, stalnost radnog tela, nadležnosti i procedure u radu.

Komentar/preporuka: Inicirajte pripremu i donošenje akata koji će čvrto pozicionirati lokalni mehanizam u sistemu lokalne samouprave i jasno definisati njegove nadležnosti. Takođe, kako bi se delovanje lokalnog mehanizma unapredilo, u smislu održivosti i mogućnosti praćenja rezultata, neophodno je da mehanizam donosi Godišnji plan rada, po kom izveštava Skupštinu lokalne samouprave i javnost. *Za dodatne informacije o ustanovljavanju lokalnog mehanizma i aktima koji uređuju njegov rad konsultujte publikaciju „Mehanizimi za postizanje rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou“ <http://www.osce.org/sr/serbia/81309>*

1.1.3 Članovi/ce lokalnog mehanizma su (moguće više odgovora)		Maksimalan broj bodova: 6
1.1.3.1 Zaposleni u lokalnoj samoupravi	1	Izvor za proveru: Rešenje o imenovanju članova/ca tela – komisije/saveta;
1.1.3.2 Funkcioneri lokalne samouprave	1	
1.1.3.3. Odbornici/e	1	
1.1.3.4 Predstavnice nevladinih organizacija	1	
1.1.3.5 Predstavnice/i lokalnih institucija	2	
1.1.3.6 Predstavnice višestruko marginalizovanih grupa	1	

Ovaj kriterijum je kumulativan – dobija se najmanje 1 bod, do maksimalnih 6 ukoliko postoje sva navedena rešenja

Uputstvo: Pitanje se odnosi na sastav lokalnog mehanizma i različite uloge članova/ca. Ukoliko jedna osoba obavlja istovremeno više funkcija, odgovor treba da se odnosi na to u kom svojstvu su osobe članovi/ce lokalnog mehanizam (koju instituciju ili grupu predstavljaju i koja je njihova uloga u radnom telu). Na primer, skupštinska tela moraju imati najmanje 50% članova/ca iz reda odbornika/ca. Moguće je takođe imati prošireni sastav mehanizma ali ovde navedite samo one osobe koje čine telo za ravnopravnost polova u užem sastavu.

Komentar/preporuka: Potrebno je u rad lokalnog mehanizma uključiti što više aktera/ki iz lokalne zajednice ali i obezbediti njegovu operativnost time što će u rad mehanizma biti uključeni/e donosioci/teljke odluka, neko iz lokalne administracije. S druge strane, da bi odluke i predlozi koje usvaja lokalno telo imali legitimitet i bili zasnovani na stvarnim potrebama i mogućnostima veoma je važno uključiti udruženja građana/ki, posebno ženske organizacije, a kad god je moguće konsultovati **građane i građanke**. U zavisnosti od prioriteta ili ključnih oblasti delovanja, možete formirati “prošireni” sastav mehanizma, organizovati savete ili radne grupe koje će se posebno baviti analizom različitih sektorskih politika.

1.1.4 Da li je većina članova/ca tela prošla obuke u oblasti rodne ravnopravnosti (izaberite samo jedan odgovor: svaki naredni nivo podrazumeva da ste pohađali prethodni)?		Maksimalan broj bodova: 5
1.1.4.1. Ne	1	Izvor za proveru: Članovi/ce lokalnog mehanizma; Izveštaj/i o obukama;
1.1.4.2. Da, osnovnu obuku	3	
1.1.4.3. Da, napredne obuke (rodna statistika, rodno budžetiranje, rodna analiza)	5	

Napomena: Kako je uvođenje rodne perspektive nova praksa u institucijama, njeno sprovođenje zahteva određena znanja i veštine. Obuke su ovde klasifikovane na osnovne koje doprinosi razumevanju teme, osnovnih pojmova i senzibilizaciji za pitanja rodne ravnopravnosti; pod *naprednim obukama* podrazumevamo one koje su usmerene na savladavanje veština potrebnih za praktičnu primenu rodne perspektive u praksi odnosno alate i metode.

Iako nije moguće uneti tačan broj osoba iz mehanizma koje su prošle obuku, odgovor na pitanje je validan ukoliko je najmanje 2 osobe iz mehanizma prošle obuku, odnosno nije samo jedna osoba bila uključena, a ostali/ članovi/ce nemaju znanja i informacije. Najčešće su u programima obuka prvi i drugi nivo objedinjeni, ali je važno i da procenite kojim znanjima i veštinama raspolazete i možete da ih primenite u praksi. Ukoliko to nije slučaj obuke nisu bile u dovoljnoj meri korisne i potrebna vam je dalja izgradnja kapaciteta.

Vrlo je važno da budete informisani o obukama koje se sprovode i da svaki put razmotrite koliko i koje osobe iz mehanizama ili JLS mogu da pohađaju obuku. Takođe, da ustanovite obavezu deljenja materijala sa obuke i kratkog izveštaja koji podnosi/e, kako bi ste obezbedili informacije svim članovima mehanizma ako nisu u mogućnosti da pohađaju obuku. Možete napraviti biblioteku ili bazu materijala vašeg lokalnog mehanizma.

Komentar/preporuka:

1.1.4.1. – informišite Upravu za rodnu ravnopravnost i SKGO o tome da je u vašoj opštini formiran lokalni mehanizam za rodnu ravnopravnost i iskažite zainteresovanost za obuke. Unutar sistema JLS obezbedite da pozivi na obuke dođu do lokalnog mehanizma, kako bi ste mogli da se prijavite. Možete i samostalno organizovati obuku za vašu opštinu.

1.1.4.2. – identifikujte prioritete rada lokalnog mehanizma u narednom periodu i utvrdite koje su vam veštine i znanja potrebni. Organizujte obuku za vašu opštinu u oblasti rodne statistike, rodno budžetiranja i rodne analize ili konsultujte neke od dostupnih materijala:

<http://rs.one.un.org/organizations/18/ROB3%20Alat%20za%20rodno%20odgovorno%20budzetiranje%20u%203%20koraka.pdf>

<http://www.secons.net/admin/app/webroot/files/publications/Rodnaravnopravnostnalokalnomnivou-priru%C4%8Dnik.pdf>

http://www.gendernet.rs/files/Mehanizmi/Lokal/modela_sistema_za_prikupljanje_podataka.pdf

1.1.4.3. – osmislite aktivnosti kroz koje ćete primeniti stečena znanja. Konsultujte neke od dostupnih materijala:

<http://rs.one.un.org/organizations/18/ROB3%20Alat%20za%20rodno%20odgovorno%20bud-zetiranje%20u%203%20koraka.pdf>

<http://www.secons.net/admin/app/webroot/files/publications/Rodnaravnopravnostnalokalnomnivou-priru%C4%8Dnik.pdf>

http://www.gendernet.rs/files/Mehanizmi/Lokal/modela_sistema_za_prikupljanje_podataka.pdf

1.1.5 Ko je sve pohađao jednu ili više obuka u oblasti rodne ravnopravnosti (moguće više odgovora)?		Maksimalan broj bodova: 5
1.1.5.1 Ukoliko niko nije pohađao obuku	0	Izvor za proveru: Izveštaji o obukama; Anketiranje;
1.1.5.2 Predstavnici/e lokalnog mehanizma; Lice za ravnopravnost polova	1	
1.1.5.3 Rukovodioci/e odeljenja i službi	1	
1.1.5.4 Zaposleni u odeljenjima i službama	1	
1.1.5.5 Odbornici/e	1	
1.1.5.6 Donosioci/teljke odluka – funkcioneri/ke	1	

Ovaj kriterijum je kumulativan – dobija se najmanje 1 bod, do maksimalnih 5 ukoliko su svi akteri pohađali obuke

Napomena: Praksa je pokazala da je za održivo uvođenje rodne perspektive od velikog značaja saradnja lokalnog tela/lica za rodnu ravnopravnost sa drugim organima i službama lokalne samouprave, a posebno sa donosiocima/teljka odluka. Različite institucije i organizacije prepoznaju ulogu različitih aktera/ki u procesu uvođenja rodne perspektive, pa su organizovane obuke za zaposlene u lokalnoj samoupravi, odbornike/ce i sl. Što više različitih osoba i aktera iz JLS je prošlo obuke možemo očekivati bolje rezultate.

Komentar/preporuka: U zavisnosti od prioriteta koje postavite možete organizovati obuku u vašoj opštinskoj/gradskoj upravi za zaposlene u odeljenjima ili institucijama. Takođe, možete inicirati da obuka u oblasti rodne ravnopravnosti bude standardni deo unapređenja kapaciteta zaposlenih, koordinirana u okviru upravljanja ljudskim resursima. Osim toga, delite informacije i pozive na obuke sa onima kojima su obuke namenjene, kada dobijete informaciju. Informišite odbornike, a posebno odbornice o dostupnim programima obuka.

1.1.6 Da li su lokalnom mehanizmu na raspolaganju - može da koristi:		Maksimalan broj bodova: 6
1.1.6.1. Kancelarija/prostor za rad	1	Izvor za verifikaciju: Lokalni mehanizam; Budžet lokalne samouprave;
1.1.6.2. Administrativna i tehnička podrška i oprema	1	
1.1.6.3. Službeno vozilo	1	
1.1.6.4. E-mail adresu i pristup internetu	1	
1.1.6.5. Budžet za sprovođenje aktivnosti na osnovu godišnjeg plana rada odnosno za funkcionisanje mehanizma, ne specifične programe za unapređenje položaja žena	2	

Ovaj kriterijum je kumulativan – dobija se najmanje 1 bod, do maksimalnih 6 ukoliko postoje sva navedena rešenja

Napomena: Pitanje se odnosi na resurse koji su na raspolaganju lokalnom mehanizmu za obavljanje delatnosti i sprovođenje aktivnosti i ne mora ih imati u “vlasništvu”. *Stavka 1.1.6.4.* odnosi se na sredstva koja su na raspolaganju mehanizmu za održavanje sastanaka, nadoknadu putnih troškova, na primer, sprovođenje aktivnosti koje nisu deo strateških ili akcionih planova lokalne samouprave – dakle ne specifične aktivnosti sa ciljem unapređenja rodne ravnopravnosti. Najbolje je da ove aktivnosti budu u sklopu akcionog plana za unapređenje rodne ravnopravnosti, kojim ćete predvideti i funkcionisanje mehanizam ili unapređenje kapaciteta.

Komentar/preporuka: Sačinite plan rada ili definišite aktivnosti za sprovođenja LAPa i u skladu sa tim nastojte da obezbedite resurse za aktivnosti mehanizma.

1.1.7 Saradnja sa drugim organima/službama lokalne samouprave (izaberite jedan odgovor):		Maksimalan broj bodova: 5
1.1.7.1. Saradnja ne postoji	1	Izvor za verifikaciju: Akt koji reguliše saradnju, ukoliko postoji. Zapisnici/izveštaj o radu mehanizma
1.1.7.2 Saradnja je proizvoljna i ad hoc i zavisi od ličnih kontakata i zalaganja	3	
1.1.7.3 Postoji akt koji reguliše obaveze zaposlenih u administraciji u praćenju i ostvarivanju rodne ravnopravnosti (oblike, periodiku i sadržaj saradnje sa lokalnim mehanizmom – <i>ne odnosi se na protokol o saradnji institucija na suzbijanju nasilja nad ženama</i>)	5	

Napomena: Uvođenje rodne perspektive podrazumeva sve politike, na svim nivoima; saradnja je vrlo važna u delu koordinacije i dostavljanja podataka, informacija, izveštaja. Pitanje se odnosi na službe i odeljenja unutar JLS (ne primer odeljenje za društvene delatnosti, budžet I finansije, privredu, kancelariju za LER isl.). Takođe odnosi se na podršku u pripremi akata, dostupnost informacija i procedure. Najvažniji aspekt svakako jeste vođenje rodno osetljive službene evidencije i periodično dostavljanje lokalnom mehanizmu. Može da sadrži i vodiče i alate za rodnu procenu programa i aktivnosti, po kojima službe i institucije izveštavaju lokalni mehanizam na polugodišnjem ili godišnjem nivou.

Komentar/preporuka:

1.1.7.1.- Informišite zaposlene u lokalnoj samoupravi o delovanju lokalnog mehanizma za rodnu ravnopravnost, kao i Zakonu o ravnopravnosti polova. Organizujte obuke i informativne sastanke za zaposlene i rukovodioce/teljske službi i odeljenja. Nastojte da postignete osnovno razumevanje značaja uvođenja rodne perspektive i procesa. Definišite oblike i oblasti saradnje.

1.1.7.2 – Nastojte da razvijete obrasce za prikupljanje rodno osetljivih podataka i inicirate usvajanje akta koji reguliše oblik saradnje lokalnog mehanizma i administracije. Uključite zaposlene u odeljenjima u analize ili osmišljavanje programa za unapređenje rodne ravnopravnosti. Organizujte obuke za zaposlene u lokalnoj administraciji.

1.1.8 Na koji način lokalni mehanizam saraduje sa lokalnim institucijama i organizacijama (izaberite jedan odgovor)?		Maksimalan broj bodova: 5
1.1.8.1. Ne saraduje ili je saradnja proizvoljna i sporadična, ali nema uvek adekvatnog odgovora na upite/zahteve mehanizma	1	Izvor za verifikaciju: Zapisnici i izveštaj o radu mehanizma
1.1.8.2 Redovno od njih prikuplja podatke o stanju rodne ravnopravnosti na osnovu njihove službene evidencije, ali ih ne koristi	3	
1.1.8.3 Vršiti rodnu analizu i u komunikaciji sa predstavnicima institucije sprovedi rodnu analizu i kreira preporuke za unapređenje prakse. Ovo nije institucionalizovana praksa na nivou lokalne samouprave nego pojedinačni slučajevi.	4	
1.1.8.4. Lokalne institucije i organizacije dostavljaju planove rada i izveštaje o radu koji uključuju rodnu perspektivu i rodno osetljive podatke. Na osnovu ovih izveštaja lokalni mehanizam daje smernice za unapređenje prakse.	5	

Napomena: Pod institucijama i organizacijama se podrazumevaju one čiji je osnivač republika, ali deluju na teritoriji JLS (CSR, NZS), a posebno one čiji je osnivač LS i nad njima ima direktnu nadležnost i dokumente o radu usvaja lokalna skupština (javna preduzeća, predškolske ustanove). Svaki naredni nivo podrazumeva prethodne, odnosno prikupljanje rodno osetljivih podataka i sprovođenje rodne analize. Za nivo održivosti potrebno je da sve institucije i organizacije budu upoznate sa procesom uvođenja rodne perspektive, samostalno sprovede rodnu analizu i u saradnji sa lokalnim mehanizmom predlažu plan mera za unapređenje ravnopravnosti u sklopu svojih aktivnosti. Samo prikupljanje podataka i njihova kontinuirana dostupnost je dobra praksa, dok je definisanje mera za unapređenje cilj prikupljanja podataka, pa i same rodne analize.

Komentar/preporuka:

1.1.8.1 Prvenstveno je potrebno, ukoliko već ne postoji, doneti lokalnu odluku o obavezi svih institucija i organizacija da vode rodno osetljivu statistiku. Prikuplite rodno osetljive podatke o radu lokalnih institucija, ali osim toga analizirajte akte koje usvaja lokalna skupština, a odnose se na rad institucija, u pogledu saglasnosti sa Zakonom o ravnopravnosti polova.

1.1.8.2. Na osnovu prikupljenih podataka o zaposlenima, rukovodiocima, korisnicima programa i usluga definišite mere za unapređenje rodne ravnopravnosti. Posebno možete analizirati izdvajanja iz lokalnog budžeta usmerena ka institucijama i organizacijama. Kada izaberete oblast rodne analize, pregledajte prikupljene podatke od institucija i na osnovu analize definišite preporuke. Najbolje je da lokalne institucije uključite u proces analize i formulisanje preporuka.

1.1.8.3 Kako bi rodna procena bila kontinuirana potrebno je da svi izveštaji o radu, koje usvaja Skupština opštine/grada, posebno u delu izvršenja budžeta, sadrže podatke razvrstane po polu, broju korisnika/ca i raspedeli resursa. Na taj način, analizirajući aktivnosti i programe u celini predložiti izmene u saradnji sa rukovodstvom institucija.

1.2 Propisi kojima se uređuje rad lokalne samouprave u oblasti rodne ravnopravnosti

1.2.1 Interni akti lokalne samouprave (u ovo ne spadaju rešenja o sistematizaciji niti odluke o formiranju tela) – moguće više odgovora:		Maksimalan broj bodova: 7
1.2.1.1. Nema takvih akata i dokumenata	1	Izvor za verifikaciju: Službeni list JLS; Statut JLS;
1.2.1.2. Rodna ravnopravnost definisana kao nadležnost i princip rada lokalne samouprave u Statutu ili nekim drugim aktom	2	
1.2.1.3. Statut ili drugi akt JLS prepoznaje afirmativnu akciju	2	
1.2.1.4. Usvojena Odluka o rodnoj ravnopravnosti	2	

Ovaj kriterijum je kumulativan – dobija se najmanje 1 bod, do maksimalnih 7 ukoliko postoje sva navedena rešenja

Napomena: U propise koji regulišu obaveze lokalne samouprave i njenu politiku treba uvrstiti propise koji operacionalizuju primenu odredbi koje su predviđene zakonom, ali i Ustavnom Republike Srbije. Jedna od prepreka primene nacionalnih, ali i međunarodnih dokumenata jeste nedostatak operacionalizacije na lokalnom nivou. U cilju operacionalizacije neophodno je da JLS definiše rodnu ravnopravnost kao svoju nadležnost, poželjno je da definiše afirmativnu akciju kao moguću, jer je ona često preduslov za sprovođenje aktivnosti na ostvarivanju jednakih mogućnosti. Takođe rodna ravnopravnost Statutom JLS treba da bude definisana kao politički cilj odnosno da se JLS obaveže da vodi politiku jednakih mogućnosti. Opština/grad/gradska opština može da donese Odluku o rodnoj ravnopravnosti kojom će definisati ciljeve u ovoj oblasti i iskazati političku posvećenost ostvarivanju rodne ravnopravnosti.

Komentar/preporuka: Inicirajte izmene ili donošenje lokalnih akata kojima ćete unaprediti institucionalni okvir za ostvarivanje rodne ravnopravnosti. Za uputstva u vezi sa izmenama i dopunama lokalnih propisa konsultujte <http://www.osce.org/sr/serbia/81309>

1.2.2 Promocija rodne ravnopravnosti (moguće više odgovora)		Maksimalan broj bodova: 5
1.2.2.1. Nema takvih akata	0	Izvor za verifikaciju: Sajt JLS; Statut; Materijali za skupštinske sednice; Izveštaj o radu mehanizma;
1.2.2.2. Svi akti lokalne samouprave su pisani rodno osetljivim jezikom (i to pravilo je definisano Statutom JLS u delu opštih odredbi)	2	
1.2.2.3. U svim strateškim dokumentima (ili većini) rodna ravnopravnost je navedena kao princip	1	
1.2.2.4. U svim oglasima za radna mesta/javne pozive/javne nabavke/dodelu sredstva udruženjima građana navedeno je poštovanje principa jednakih mogućnosti	1	
1.2.2.5. Lokalna samouprava periodično, a najmanje dva puta godišnje sprovodi pojedinačne akcije, tribine, kampanje kojima promoviše rodnu ravnopravnost	1	

Ovaj kriterijum je kumulativan – dobija se najmanje 1 bod, do maksimalnih 5 ukoliko postoje sva navedena rešenja

Napomena: Osim uvođenja rodne perspektive i instrumenata koji osiguravaju primenu principa rodne ravnopravnosti, lokalna samouprava, posebno u skladu sa Evropskom poveljom, treba da radi i na unapređenju ravnopravnosti i ulaže dodatne napore u promociju ovog principa.

Svaki od oblika promocije se može smatrati dobrom praksom. Usvajanje ovakvih pravila jasno pokazuje opredeljenost lokalne samouprave za ravnopravnost žena i muškaraca.

Komentar/preporuka: Inicirajte i zagovarajte izmene ili donošenje internih akata koji će osigurati jednake mogućnosti za žene i muškarce i promovisati i podržavati politiku jednakih mogućnosti. Izmenama Statuta možete definisati korišćenje rodno osetljivog jeziku odnosno upotrebu imenica u muškom i ženskom rodu u svim aktima lokalne samouprave. Strateški dokumenti predstavljaju plan operacionalizacije političkih prioriteta opštine, i kao takvi moraju uključivati i rodnu ravnopravnost kao jednu od načela i vrednosti. Posebno je značajno u svim javnim pozivima istaći da JLS sprovodi politiku jednakih mogućnosti.

1.2.3 Lokalni akcioni plan za ostvarivanje rodne ravnopravnosti (izaberite jedan odgovor)		Maksimalan broj bodova: 5
1.2.3.1. Lokalni akcioni plan nije usvojen	1	Izvor za verifikaciju: Službeni list JLS; Budžet JLS; Akcioni plan i izveštaj o realizaciji za prethodnu godinu;
1.2.3.2. Lokalni akcioni plan je usvojen ali nisu opredeljena sredstava iz lokalnog budžeta	2	
1.2.3.3. Lokalni akcioni plan je usvojen i predviđena su sredstva za njegovu realizaciju ili preusmerena iz drugih stavki lokalnog budžeta (najmanje 30% ukupnih sredstava potrebnih za realizaciju) ali još nisu prikupljeni podaci o realizaciji	3	
1.2.3.4. Lokalni akcioni plan se već implementira i realizovano je najmanje 30% aktivnosti po godini sprovođenja sredstvima iz lokalnog budžeta i indikatori realizacije su dostupni javnosti	5	

Napomena: Kako bi unapredila rodnu ravnopravnost na svojoj teritoriji lokalna samouprava može doneti akcioni plan za unapređenje rodne ravnopravnosti i poboljšanje položaja žena u oblastima u kojima je to potrebno. LAP služi prvenstveno samoj JLS da definiše prioritete i isplanira svoje aktivnosti, kao i da definiše indikatore koji obezbeđuju praćenje aktivnosti. Ipak, imajući u vidu hiperprodukciju strateških dokumenta, a mali stepen primene, od ključnog je značaja da li je JLS predvidela sredstva za realizaciju planiranih aktivnosti, što je prvi uslov ostvarivanja postavljenih ciljeva. Takođe je neophodno obezbediti kontinuirano praćenje indikatora (podataka definisanih u akcionom planu kao pokazatelja aktivnosti ili promene aktuelnog stanja). Da bi se unapredila odgovornost, ali i omogućila vidljivost rezultata, potrebno je indikatore i rezultate učiniti dostupnim javnosti, a izveštaj na godišnjem nivou podnositi skupštini opštine/grada.

Komentar/preporuka:

1.2.3.1 Ako do sada niste, inicirajte izradu lokalnog akcionog plana, formirajte radnu grupu i obezbediti dostupnost podataka razvrstanih po polu, ali i učešće žena i muškaraca u definisanju prioriteta i selekciji predviđenih mera/aktivnosti. Jasno definišite indikatore. Kao osnov za izradu akcionog plana koristite nacionalne i međunarodne dokumente. Konsultujte odgovorne institucije u delu izmene ili unapređenja njihove prakse odnosno u oblastima u kojima su nosioci aktivnosti. Posebno obratite pažnju na višestruko marginalizovane grupe (Romkinje, samohrane majke, pripadnice nacionalnih manjina i sl.) Neophodno je konsultovati rukovodstvo lokalne samouprave i obezbediti instrumente za praćenje, kao i finansijska sredstva za realizaciju lokalnog akcionog plana. Učinite plan i indikatore dostupnim javnosti.

1.2.3.2 O sprovođenju aktivnosti iz LAP na godišnjem nivou prikupljajte indikatore i izveštavajte lokalnu skupštinu. Učinite izveštaj dostupnim javnosti na sajtu opštine/grada/gradske opštine.

1.2.4 Na koji način JLS spovodi/prati primenu NAP (izaberite jedan odgovor)?		Maksimalan broj bodova: 5
1.2.4.1. Strateški ciljevi NAPA su okvir delovanja lokalnog mehanizma za ravnopravnost polova, ali nema operacionalizacije primene	1	Izvor za verifikaciju: Službeni list JLS; Budžet JLS; Akcioni plan i izveštaj o realizaciji za prethodnu godinu;
1.2.4.2. Ciljevi i aktivnosti predviđeni NAPom su ugrađeni u lokalni akcioni plan i on predstavlja jedan od osnova za izradu LAP	3	
1.2.4.3. Razvijen je sistem za praćenje indikatora NAP na lokalnom nivou i godišnje se prikupljaju podaci	5	

Napomena: Nacionalni akcioni plan za unapređenje rodne ravnopravnosti i poboljšanje položaja žena 2010-2015 definiše prioritne oblasti za Srbiju, indikatore, ali i obaveze lokalnih samouprava odnosno aktivnosti koje preduzimaju na sprovođenju NAPA. Ukoliko je lokalni mehanizam upoznat sa ovim dokumentom on može služiti samo kao orjentir u pogledu strateških oblasti, ali da nema operacionalizaciju primene; zatim može biti jedan od osnova za izradu LAPa što podrazumeva aktivnosti koje doprinose ostvarivanju NAPA, ali bez definisanih indikatora i načina praćenje u skladu sa onim koje predviđa NAP. Adekvatno delovanje na primeni NAPA podrazumeva doprinos ostvarivanju ciljeva na lokalnom nivou u svih 6 strateških oblasti o čemu su podaci dostupni lokalnim, nacionalnim institucijama i javnosti.

Komentar:

1.2.4.1 Proučite NAP, a posebno aktivnosti i indikatore koji se odnose na lokalni nivou. Sagledajte u kolikoj meri vaše trenutne aktivnosti odgovaraju ciljevima definisanim u ovom dokumentu. Prikupite podatke i izvršite analizu o stanju rodne ravnopravnosti i položaju žena u 6 strateških oblasti, kako bi identifikovali specifičnosti za vašu lokalnu zajednicu i definisali ih kao prioritete u daljem delovanju. Pobrojite i konsultujte institucije nadležne za prioritne oblasti NAPA, informišite ih i uspostavite saradnju.

1.2.4.2 Ukoliko ste usvojili LAP sagledajte u kolikoj meri ciljevi i indikatori odgovaraju Nacionalnom planu odnosno da li ste predvideli aktivnosti čiji su nocioci lokalne samouprave. Proverite indikatore za sprovođenje NAP i iskoristite ih za definisanje indikatora u vašem planu. Identifikujte podatke za 6 strateških oblasti kao i nadležne institucije i iskoristite ih kao osnov za akt koji reguliše vođenje rodno osetljive statistike.

1.2.5 Na koji način lokalni mehanizam vrši nadzor nad primenom Zakona o ravnopravnosti polova (izaberite jedan odgovor)?		Maksimalan broj bodova: 5
1.2.5.1. Ne vrši se nadzor	1	Izvor za verifikaciju: Poslovnik o radu skupštine; Poslovnik o radu lokalnog mehanizma;
1.2.5.2. Oblasti u kojima lokalni mehanizam daje mišljenje su definisane, ali samo kao one koje se tiču rodne ravnopravnosti odnosno aktima u ovoj oblasti (LAP, Odluka o rodnoj ravnopravnosti isl.)	2	
1.2.5.3. Nadzor se vrši sporadično odnosno ovo nije operacionalizovano u lokalnim propisima, a pri davanju mišljenja na odluke lokalni mehanizam ne konsultuje Zakon o ravnopravnosti polova i ne koristi ga kao smernice	3	
1.2.5.4. Svaka odluka koju usvaja lokalna skupština, a koja je u jednoj od oblasti koje uređuje Zakon, mora biti usklađena sa odredbama Zakona i lokalni mehanizam, ukoliko je skupštinsko telo o tome daje mišljenje u redovnoj proceduri	5	

Napomena: Jedna od najvažnijih, ako ne i najvažnija nadležnost lokalnog mehanizma je nadzor nad primenom Zakona o ravnopravnosti polova na lokalnom nivou. Ovo se često gubi iz vida, posebno pri definisanju oblasti u kojima je neophodno mišljenje lokalnog mehanizma za rodnu ravnopravnost kada postoji kao radno telo skupštine opštine/grada. Najčešća praksa je ona u kojoj mehanizam daje mišljenje na odluke lokalne skupštine koje se određuju proizvoljno, pa je sam mehanizam uskraćen za informacije. Zbog toga je prepoučena praksa definisanje oblasti u kojima je mišljenje lokalnog tela neophodno, u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti polova, sa čim će biti upoznate sve pravne službe lokalne samouprave. Potrebno je da pri davanju mišljenja osnov, ali i kriterijum za procenu, budu odredbe Zakona o ravnopravnosti polova.

Osim zabrane diskriminacije i zahteva za politikom jednakih mogućnosti Zakon reguliše obaveze u sledećim oblastima:

- Zapošljavanje, socijalna i zdravstvena zaštita
- Porodični odnosi
- Obrazovanje, kultura i sport
- Politički i javni život

Komentar/preporuka:

1.2.5.1 Proučite Zakon ravnopravnosti polova i o njemu se konsultujte sa pravnim službama.

Definišite institucije koje su nadležne za različite oblasti i utvrdite na koju vrstu dokumenata je neophodno mišljenje mehanizma, u skladu sa Zakonom.

1.2.5.2 - 1.2.5.3. Informišite skupštinske službe i druge organe lokalne samouprave o obavezama koje proizilaze iz Zakona i inicirajte izmene poslovnika kako bi one predvidele nadzor nad primenom Zakona kao nadležnost lokalnog mehanizma. Definišite koje odredbe Zakona moraju biti ispunjene i koji će vam biti kriterijumi za procenu lokalnih dokumenata. Sagledajte u kojim oblastima je potrebno inicirati aktivnosti kako bi se ispoštovale odredbe Zakona o ravnopravnosti polova kao i koje je interne propise moguće usvojiti da se osigura njegova kontinuirana primena.

1.2.6 Da li je lokalna samouprava potpisnica Evropske povelje o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnom nivou?		Maksimalan broj bodova: 5
1.2.6.1. Ne	1	Izvor za verifikaciju: Odluka o usvajanju Evropske Povelje; Sajt SKGO; Sajt CERM; Akcioni plan; Službeni list JLS;
1.2.6.2. Da	2	
1.2.6.3. Da i o tome je izvestila Savet evropskih gradova i regija i lokalnu javnost i Stalnu konferenciju gradova i opština	3	
1.2.6.4 Da i usvojen je akcioni plan za sprovođenje Povelje	4	
1.2.6.5 Da i usvojeni su lokalni akti koji sadrže odredbe definisane u Povelji (u oblasti zapošljavanja, javnih nabavki, rodne procene i sl.)	5	

Uputstvo: *Evropska povelja o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnom nivou* jedini je regionalni međunarodni dokument koji se odnosi isključivo na unapređenje delovanja lokalnih samouprava u oblasti rodne ravnopravnosti. Takođe, suština povelje su unutrašnje procedure i delovanje lokalne samouprave, a ne toliko stanje rodne ravnopravnosti generalno, na njenoj teritoriji. Potpisivanjem Povelje lokalna samouprava se obavezuje da će preduzeti određene korake na primeni same Povelje, ali i omogućiti praćenje rezultata i razvijanje praksi.

Pitanje se odnosi na korake koje je lokalna samouprava preduzela na sprovođenju Povelje. Imajući u vidu oblasti i sadržaj povelje, pored Akcionog plana, čija je sadržina u velikoj meri prepuštena lokalnim samoupravama, JLS se obavezuju da će poštovati principe rodne ravnopravnosti u svojim internim procedurama, kao i pružanju usluga građanima i građankama. U skladu sa tim je potrebno izmeniti/prilagoditi procedure koje ovo uređuju. Za više informacija o Evropskoj povelji možete konsultovati SKGO ili web sajt projekta www.gradovizaravnopravnost.org

Komentar/preporuka:

1.2.6.1. Ukoliko do sada niste, informišite se o Evropskoj povelji, procedurama za njeno usvajanje, kao i daljim koracima na sprovođenju. Inicirajte usvajanje Povelje u vašoj lokalnoj zajednici i preduzmite sve potrebne korake.

1.2.6.2. – 1.2.6.3. Ukoliko ste potpisali povelju u SKGO, na sajtu CEMR ili stranici www.gradovizaravnopravnost.org se možete informisati o narednim i mogućim aktivnostima. Inicirajte izradu akcionog plana za sprovođenje načela Povelje prilagođavajući je potrebama i prioritetima u vašoj JLS. Akcionim planom predvidite systemska rešenja, ali i pojedinačne aktivnosti za promociju rodne ravnopravnosti žena i muškaraca, u čemu vam mogu pomoći primeri dobre prakse na evropskom nivou. Obezbedite uključenost i informisanost javnosti.

1.2.6.4. Sagledajte koji interni akti uređuju oblasti i aktivnosti na koje se Povelja odnosi i utvrdite da li su potrebne određene izmene i koje, kako bi se osigurala primena načela definisanih u Povelji, uključujući i kontinuiranu rodnu procenu.

2. KONTINUIRANA RODNA PROCENA

Maksimalan broj bodova 45

2.1 Na koji način lokalni mehanizam definiše prioritete za određenu godinu ili duži period (izaberite jedan odgovor)?		Maksimalan broj bodova: 5
2.1.1. Ne definišu se prioritetne oblasti	1	Izvor za verifikaciju: Godišnji plan rada lokalnog mehanizma; Lokalni akcioni plan;
2.1.2. Na osnovu aktuelnih mogućnosti i raspoloživih resursa – proizvoljno	2	
2.1.3. Na osnovu Zakona i nacionalnog akcionog plana	3	
2.1.4. Na osnovu prioriteta definisanih od strane rukovodstva lokalne samouprave (strategija, aktuelnih politika, programa rada i sl.) se sprovodi rodna analiza u svakoj od strateških oblasti u skladu sa nacionalnim akcionim planom i drugim dokumentima	5	

Napomena: Planiranje je veoma važno za uspeh u svakoj oblasti. Imajući u vidu da je uvođenje rodne perspektive dugoročan proces, najbolje je početi selekcijom prioriteta i malim koracima u ovom procesu. Prioritete možete birati na osnovu domaćih i međunarodnih dokumenata, ali je i tada potrebno sagledati stanje u tim oblastima u vašoj lokalnoj zajednici, kao i raspoložive resurse i ključne aktere. Takođe je dobar pristup izabrati delovanje u oblastima koje su već definisane kao prioritete lokalne samouprave (u lokalnom budžetu, strateškim dokumentima, odlukama veća i sl.) jer su to značajna pitanja za lokalnu zajednicu i aktuelne aktivnosti lokalne samouprave. U svakom slučaju neophodno je imati jasne pokazatelje koji nam omogućavaju da pratimo rezultate i promenu koju smo napravili.

Komentar/preporuka:

2.1.1. – 2.1.2. Međunarodni i domaći dokumenti, pre svih NAP i Zakon o ravnopravnosti polova, mogu služiti kao smernice za određivanje prioriteta. Isto tako možete sagledati aktuelne prioritete lokalne samouprave kroz strateške dokumente i/ili budžet. Ovo mogu biti smernice u pogledu strateških oblasti, a za utvrđivanje prioriteta potrebno je sprovesti rodnu analizu.

Nakon definisanja oblasti, potrebno je prikupiti rodno osetljive pokazatelje stanja rodne ravnopravnosti, kako bi se videlo gde je tačno prisutna rodna neravnopravnost ili je potrebno poboljšanje položaja žena ili muškaraca. Ovi pokazatelji omogućiće vam da definišete vrstu aktivnosti: unapređenje ravnopravnosti ili procedure i standarde koje će je osigurati; afirmativne mere za unapređenje položaja žena ili muškaraca; takođe će vam omogućiti i da odredite oblast delovanja: povećanje dostupnosti usluga i/ili resursa, unapređenje šansi za pripadnike/ce oba pola (na primer u sportu, obrazovanju, pri zapošljavanju, učešću u politici).

2.2 Rodno osetljiva statistika i praćenje stanja u oblasti rodne ravnopravnosti

2.2.1 Da li JLS vodi i obrađuje statističke podatke razvrstane po polu (izaberite jedan odgovor)?		Maksimalan broj bodova: 5
2.2.1.1. Da, kada neka druga institucija zatraži podatke ili ad hoc, po potrebi, od podataka koji su dostupni, ali nema obaveze razvrstavanja podataka po polu, niti izveštavanja prikazom rodno osetljivih podataka	1	Izvor za verifikaciju: Načelnik/ca uprave;
2.2.1.2. Razvijen je sistem/okvir za prikupljanje rodno osetljivih podataka, ali se ne primenjuje ili je primenjen jednom, u cilju testiranja, kao definisanje polaznog stanja, ali podaci nisu ponovo prikupljeni	3	
2.2.1.3. Da, razvijen je sistem/okvir i usvojen akt kojim se definiše obaveza zaposlenih u JLS i svim institucijama da vode rodno osetljivu službenu evidenciju, podaci su dostupni mehanizmu za rodnu ravnopravnost u definisanom vremenskom okviru i javno publikovani. Podaci se prikupljaju najmanje na godišnjem nivou i izveštaji o stanju u oblasti rodne ravnopravnosti se podnose lokalnoj skupštini.	5	

Napomena: Vođenje rodno osetljive službene evidencije (svih podataka razvrstanih po polu) je obaveza koja proizilazi iz Zakona o ravnopravnosti polova (član 40.). Osim toga, rodno osetljivi podaci su najznačajniji preduslov za sprovođenje rodne analize, ali i bilo koju drugu aktivnost u oblasti rodne ravnopravnosti. Kvalitetna, periodična i dostupna statistika je istovremeno i predulov kvaliteta svih aktivnosti lokalne samouprave u celini. Najčešće nam ovakvi podaci nedostaju. Zbog toga je neophodno razviti adekvatan sistem za prikupljanje podataka, koji će omogućiti njihovo poređenje, ne samo u vremenu, nego i na međuopštinskom nivou. Da bi se ovo omogućilo potrebno je definisati okvir za prikupljanje podataka: izvore, obim, vrstu podataka. Ključno je koristiti podatke za planiranje politika, programe i aktivnosti i prikupljati ih periodično, kako bi se pratilo stanje u oblasti rodne ravnopravnosti. U cilju institucionalizacije, čime se obezbeđuje koninuitet, jednoobraznost i dostupnost podataka, neophodno je doneti lokalne akte i omogućiti deljenje informacija.

Komentar/preporuka:

2.2.1.1. Kada je u pitanju prikupljanje podataka za potrebe vašeg delovanja i planiranje aktivnosti možete definisati različite pristupe. Možete izlistati prioritne oblasti za vašu lokalnu sa-

moupravu, ali se možete voditi i okvirima koje definiše NAP ili Zakon o ravnopravnosti polova. Takođe, možete se fokusirati na prikupljanje podataka o položaju žena i muškaraca u lokalnoj zajednici, u različitim oblastima: ekonomski položaj, učešće u političkom životu, obrazovanje. Možete prikupljati podatke dostupne iz drugih izvora ili ih sami prikupljati, kontinuirano. Svakako prvi korak treba da budu podaci koje prikuplja lokalna administracija u sklopu svog rada (bilo o sopstvenim aktivnostima ili iz drugih izvora – na primer Republičkog zavoda za statistiku). Obratite se lokalnoj službi za statistiku i identifikujete podatke koji se prikupljaju. Definišite sve izvore podataka koji su vam potrebni za definisanje i praćenje vaših aktivnosti, definišite vremenski okvir u kom su vam podaci potrebni (na polugodišnjem, godišnjem nivou). Izradite uputstva i alate za odeljenja/službe/institucije u vašoj lokalnoj samoupravi kada započnete analizu određenih programa.

2.2.1.2. Iako je jedna od nadležnosti lokalnih mehanizama da prate stanje u oblasti rodne ravnopravnosti, što mogu činiti jedino prikupljanjem, analizom podataka i izveštavanjem, ovo se retko događa u praksi. Ovaj izbor ukazuje na to da ste identifikovali vrstu i obim podataka koji su vam potrebni kako bi ste pratili stanje u oblasti rodne ravnopravnosti. Ipak, potrebno je obezbediti kontinuitet u praćenju, ali i razviti takav sistem prikupljanja podataka koji će obezbediti dostupnost onih potrebnih za rodnu analizu programa, projekata, usluga. Neophodno je da sve institucije i službe prikupljaju sve podatke kojima raspolažu ili ih proizvode, razvrstane po polu. Pozovite se na Zakon o ravnopravnosti polova i inicirajte Odluku lokalne skupštine o ovome. Distribuirajte uputstva za prikupljanje podataka svim lokalnim institucijama i organizacijama. Učinite podatke dostupnim javnosti.

2.3 Rodna analiza lokalnih politika, programa i usluga

2.3.1 Da li lokalni mehanizam razmatra akte koje usvaja lokalna skupština i/ili opštinsko (gradsko) veće (izaberite jedan odgovor)?		Maksimalan broj bodova: 5
2.3.1.1. Ne	1	Izvor za verifikaciju: Zapisnici sa sednica lokalnog mehanizma; Poslovnik o radu skupštine;
2.3.1.2. Da, ali samo neke, koji se pa- ušalno dostavljaju lokalnom mehaniz- mu na mišljenje, što nije regulisano ni jednim lokalnim propisom i vrši se samo na osnovu zahteva mehanizma. Nema jasnih procedura, kriterijuma i kontrolnih lista na osnovu kojih se daje mišljenje.	2	
2.3.1.3. Da i to u procesu pripreme akata u saradnji sa skupštinskim služ- bama, a oblasti u kojima je mišljenje mehanizma obavezno za usvajanje su jasno definisana poslovnikom o radu ili odlukom o osnivanju radnog tela; Lokalni mehanizam pri davanju mišlje- nja sagledava podatke o položaju žena i muškaraca u datoj oblasti ili ranije prikupljenje indikatore, kao i vidljivost rodnog aspekta (dostupnost rodno osetljivih podataka, definiciju ciljeva i sl.)	5	

Napomena: Ovo pitanje je delom bilo uključeno u pitanje 1.2.5 o nadzoru nad primenom Zako- na o ravnopravnosti polova, ali se ovo odnosi na akte koje lokalna samouprava usvaja, a ne moraju biti u oblastima koje reguliše Zakon. Dakle, ovde je u pitanju ocena primene principa rodne rav- nopravnosti u lokalnim politikama, a ne konkretno i isključivo primene Zakona o ravnopravnosti polova. Takođe, ključni aspekt je način na koji lokalni mehanizam vrši rodnu procenu odnosno šta uzima kao kriterijume za davanje mišljenja.

Komentar/preporuka:

2.3.1.1 – 2.3.1.2 Potrebno je jasno definisati na koje akte je neophodno da mehanizam za rod- nu ravnopravnost daje pozitivno mišljenje, bilo da je skupštinsko ili telo pri izvršnoj vlasti. To u svakom slučaju mora biti budžet JLS i izveštaj o izvršenju budžeta, zatim strateški i razvojni dokumenti i sve druge odluke za koje lokalni mehanizam pregledom dokumenata za pripremu sednica utvrdi da su relevantni. Neophodno je sagledati podatke o položaju žena i muškaraca u datoj oblasti ili podatke koje dokument sadrži generalno i uporediti sa podacima kojima me- hanizam raspolaže, a zatim sa ciljevima lokalne politike rodne ravnopravnosti (definisanim u zakonu, NAPu, LAPu, lokalnoj odluci o rodnoj ravnopravnosti, Evropskoj povelji i sl.). Da li predlog lokalne odluke/politike sadrži segment koji obavezuje i osigurava ravnopravnost žena i muškaraca? Možete predložiti izmene ili određene dodatke dokumentu.

Najvažnije je voditi zapisnike sednica lokalnog mehanizma i utvrditi procedure/kontrolne liste za davanje mišljenja.

2.4 Urođnjavanje strateških i razvojnih dokumenata

2.4.1 Da li je učešće lokalnog mehanizma u procesu izrade strateških dokumenata definisano nekim aktom lokalne samouprave?		Maksimalan broj bodova: 5
2.4.1.1. Ne	1	Izvor za verifikaciju: Akt kojim je ovo regulisano; Odluke o imenovanju članova/ca radnih grupa;
2.4.1.2. Da, ali se ne poštuje uvek	2	
2.4.1.3. Da, kako u procesu, tako i u usvajanju odnosno dokumenti ne mogu biti usvojeni bez pozitivnog mišljenja i izveštaja mehanizma o rodnoj perspektivi strategije ili drugog planskog/razvojnog dokumenta	5	

Napomena: Kako je preduslov uvođenja rodne perspektive i sagledavanje efekata određenih odluka i projekata na žene i muškarce i još važnije, njihovo kreiranje na način da odgovaraju na potrebe žena i muškaraca, potrebno je rodnu perspektivu obezbediti u planiranju. Čak i kada predstavnici/e lokalnog mehanizma učestvuju u procesu nema garancije da će politika biti rodno osetljiva. Ipak, to je preduslov. Veoma je značajno na koji način je uloga lokalnog mehanizma definisana u ovom procesima kao i procedure koje garantuju dostupnost informacija lokalnom mehanizmu.

Komentar/preporuka:

2.4.1.1-2.4.1.2 Inicirajte i zagovarajte lokalnu odluku koja će obavezati lokalnu samoupravu da lokalni mehanizam učestvuje u pripremi lokalnih razvojnih planova u svim oblastima. Definišite obavezu učešće predstavnice/ka mehanizma u radnom telu za izradu dokumenta i prikupljanje rodno osetljivih podataka u analizi stanja. U proces koji prethodi usvajanju dokumenta, kada se prikupljaju mišljenja službi i radnih tela, uvrstite mišljenje lokalnog mehanizma za rodnu ravnopravnost, kako bi ste osigurali primeni ovih principa.

2.4.2 Na koji način lokalni mehanizam obezbeđuje rodnu perspektivu strateških i razvojnih dokumenata (izaberite jedan odgovor)?		Maksimalan broj bodova: 5
2.4.2.1. Do sada nije učestvovao	1	Izvor za verifikaciju: Strateški i razvojni dokument/i; Rešenje o imenovanju članova/ca radne grupe; Izveštaj o konsultacijama sa ženama;
2.4.2.2. Predstavnik/ca mehanizma se imenuje u radnu grupu tokom izrade dokumenata i daje sugestije tokom procesa ali rodno osetljivi podaci nisu dostupni uvek i ne sprovode se konsultacije sa ženama	2	
2.4.2.3. Institucije i organizacije su dužne da dostave podatke razvrstane po polu, za datu oblast javne politike i u dokumentima su definisani ciljevi koji doprinose rodnoj ravnopravnosti kao i rodno osetljivi indikatori, ali samo na osnovu podataka prikupljenih od institucija	3	
2.4.2.4. Lokalni mehanizam osim pregleda statističkih podataka sprovodi konsultacije sa ženama u cilju definisanja potreba. Preporuke sa konsultacija se koriste za formulisanje ciljeva i planiranje aktivnosti	5	

Napomena: Ovo pitanje se odnosi na procedure i načine na koji lokalni mehanizam učestvuje u izradi akata, odnosno koja je uloga lokalnog mehanizma u ovom procesu. Svaki naredni odgovor podrazumeva i prva dva, u smislu da je neophodno učešće predstavnika/ce lokalnog mehanizma u radnom telu za izradu dokumenta, čime se obezbeđuje diskusija i proces donošenja odluke. Neophodno je da svi podaci u delu analize stanja, koji su osnov za planiranje budu razvrstani po polu. Uloga lokalnog mehanizma je da izvrši rodnu procenu podataka u različitim oblastima i predloži aktivnosti koje će: osigurati ravnopravnost – jednaku korist ženama imuškarcima od predloženih aktivnosti ili aktivnosti koje će poboljšati položaj žena u datoj oblasti (ako je on nepovoljniji u odnosu na položaj muškaraca). Kako je od ključnog značaja uključiti građane i građanke, značajna uloga lokalnog mehanizma je u obezbeđivanju „ženskog glasa“ u procesu planiranja odnosno koordinaciju konsultacije sa ženama o ključnim pitanjima. Učešće lokalnog mehanizma treba da obezbedi da predložene aktivnosti budu tako postavljene da garantuju da će i žene i muškarci imati koristi i da će njihove potrebe i interesi biti uvaženi. Ovo se postiže razmatranjem specifičnog položaja žena i muškaraca na osnovu statističkih podataka koji nam ukazuju na postojeće rodne obrasce. Osim toga, od ključnog je značaja da svi pokazatelji za praćenje budu razvrstani po polu kako bi se mogli pratiti efekti na žene i muškarce.

Komentar/preporuka:

2.4.2.1 Da bi ste mogli adekvatno da sprovedete rodnu procenu strateških dokumenata/razvojnih planova u procesu pripreme, osim učešća u radnoj grupi za izradu neophodno je da obez-

bedite prikupljanje podataka o položaju žena i muškaraca u oblasti na koju se plan odnosi. Od svih institucija koje su uključene u proces tražite rodno osetljive podatke o njihovim aktivnostima. Definišite kontrolne liste za rodnu procenu. U svakom slučaju potrebno je da definišete procedure i kontrolne liste i vodite zapisnike. Neophodno je sagledati podatke o položaju žena i muškaraca u datoj oblasti. Ciljeve dokumenta uporedite sa ciljevima lokalne politike rodne ravnopravnosti (definisanim u zakonu, NAPu, LAPu, lokalnoj Odluci o rodnoj ravnopravnosti, Evropskoj povelji i sl.) kako bi ste identifikovali mesta intervencije. Da li predlog lokalne odluke/politike sadrži segment koji obavezuje i osigurava ravnopravnost žena i muškaraca? Možete predložiti izmene ili određene dodatke dokumentu? Obezbedite da svi predloženi indikatori uključuju podatke razvrstane po polu.

2.4.2.2. Konsultujte žene, posebno one koje su ciljna grupa u aktivnostima, o sadržaju predloženih aktivnosti i ciljeva i sagledajte u kolikoj meri odgovaraju njihovim potrebama i interesima. Informišite ih i predstavite im planirane aktivnosti. Vodite evidenciju i zapisnike.

2.4.3 Na koji način je obezbeđeno učešće javnosti, a posebno žena u izradi strateških dokumenata (izaberite jedan odgovor)?		Maksimalan broj bodova: 5
2.4.3.1. Nije obezbeđeno	1	Izvor za verifikaciju: Strateški i razvojni dokument/i; Rešenje o imenovanju članova/ca radne grupe; Izveštaj o konsultacijama sa ženama;
2.4.3.2. U procesu javne rasprave koji je otvoren, ali se ne vodi evidencija o osobama koje su učestvovalе	2	
2.4.3.3. Da, lokalni mehanizam samoinicijativno sprovodi javne rasprave i sastanke sa ženama i ženskim nevladinim organizacijama, u cilju definisanja prioriteta;	3	
2.4.3.4. Da, lokalni mehanizam kreira i osmišljava načine uključivanja javnosti posebno prilagođene ženama i muškarcima, naročito ženama iz marginalizovanih grupa (ženama sa sela, ženama sa invaliditetom, samohranim majkama...) koji su sastavni deo procedure čitave lokalne samouprave u procesu donošenja odluka.	5	

Napomena: Učešće javnosti, građana i građanki u procesu donošenja odluka je najbolja praksa koja garantuje ne samo legitimitet, već i kvalitet odluka. Potrebno je pitati one na čije živote odluke utiču o tome koje su njihove potrebe, interesi i mogućnosti. Žene, usled rodniх uloga ne učestvuju u javnom životu i procesima donošenja odluka u jednakoj meri kao i muškarci. Kako je posebno značajno da se i njihov glas čuje, jer im potrebe i mogućnosti mogu biti različite, važno je osigurati aktivno učešće žena. Ukoliko se organizuje javna rasprava ili se učešće javnosti osigurava na uobičajen način žene ili neće biti prisutne ili neće biti dovoljno aktivne. U ovom procesu veoma

su značajne ženske nevladine organizacije (posebno one koje rade sa višestruko marginalizovanim grupama žena) i koje mogu da pruže značajne informacije. Iako je jednokratno (makar i više puta ponovljeno) uključivanje žena u donošenje odluka dobra praksa, potrebno je da ona postane deo procedure lokalne samouprave, što znači i evidenciju o učešću žena i muškaraca i izveštaje o sadržaju konsultativnog procesa.

Komentar/preporuka:

2.4.3.1. – 2.4.3.2 Ovo je verovatno najčešća praksa u procesima pripreme politika i programa. Da bi smo obezbedili učešće javnosti potrebno je da kreiramo mehanizme kojima ćemo informisati i motivisati građane i građanke. U ovom procesu možete saradivati sa informativnom službom opštine/grada/gradske opštine ali i sa lokalnim udruženjima građana. Organizujte javne rasprave i diskusije i vodite evidenciju o onima koji/e su učestvovali, kako bi ste utvrdili da li postoji tendencija ka manjem učešću žena.

Najznačajnije je da sprovedete konsultacije sa ženama i/ili ženskim organizacijama. Posebno je značajno da sprovodite odvojene konsultacije/javne rasprave za žene i muškarce kako bi žene učestovovale u punoj meri. Takođe, nastojte da uključite i predstavnice ranjivih grupa i obezbedite dostupnost informacija onim osobama koje ih standardnim procedurama neće dobiti (slepi, osobe oštećenog sluha, žene sa sela isl.).

2.4.3.2 Neka prakse koje ste razvili postanu sastavni deo procedure javnih rasprava i uključivanja javnosti u opština. Osim onih koje sprovodi lokalni mehanizam, ovakve konsultacije bi trebalo da sprovode svi organi lokalne amouprave u sklopu svojih aktivnosti komunikacije sa javnošću. Obezbedite rodno osetljivu evidenciju i pružite podršku ostalim organima u sprovođenju ovih aktivnosti.

2.4.4 Da li lokalni mehanizam saraduje sa ženskim/nevladinim organizacijama i drugim zainteresovanim akterima/kama u lokalnoj zajednici i kako (izaberite jedan odgovor)?		Maksimalan broj bodova: 5
2.4.4.1. Ne	1	Izvor za verifikaciju: Zapisnici sa sastanaka; Inicijative;
2.4.4.2. Da, ali bez definisanog sadržaja, procedura i očekivanih rezultata	3	
2.4.4.3. Da, u identifikaciji potreba i interesa žena i drugih grupa kojima se organizacije specifično bave, kroz organizovanje periodičnih sastanaka, zajedničkog formulisanja inicijativa, kampanja javnog zagovaranja, definisanja prioriteta u narednoj godini i sl.	5	

Napomena: U planiranju svojih aktivnosti, ali i njihovom sprovođenju, neophodno je da lokalni mehanizam saraduje, prvenstveno sa nadležnim institucijama, a zatim i organizacijama i pojedincima/kama koje se bave određenom temom. Saradnja koja je sporadična i zavisi od ličnih kontakata ili drugih okolnosti može biti dobar početak, ali nije dovoljna. Potrebno je ustanoviti ovu

saradnju i komunikaciju kao redovnu proceduru u radu lokalnog mehanizma, a sve dokumente učiniti dostupnim zainteresovanoj javnosti. Ukoliko je saradnja na pojedinačnim projektima, onda je adekvatan odgovor pod 2. Ukoliko se periodično organizuju sastanci i pri svakom donošenju odluke se konsultuje sa organizacijama ili njihovim predstavnicima/cama, možemo govoriti o kontinuiranoj saradnji iz koje mogu proizaći inovativna rešenja i koja obezbeđuje ženski glas u politikama. U pitanju je učešće u donošenju odluka, a ne (samo) zajednički projekti i aktivnosti.

Komentar/preporuka:

2.4.4.1 Napravite spisak udruženja građana, posebno ženskih organizacija i njihovih oblasti delovanja, kontakt podataka, kako bi ste mogli da ih uključite i informišete. Budite otvoreni za inicijative ženskih organizacija, omogućite im dostupnost podataka i informacija (i na zahtev, ali i na sajtu lokalne samouprave). Organizujete sastanak na kom ćete predstaviti aktivnosti lokalnog mehanizma i lokalnu politiku u oblasti rodne ravnopravnosti.

2.4.4.2 Uvek kada sprovodite rodnu analizu konsultujte organizacije koje se bave određenom temom. Ovo je posebno značajno u procesu izrade lokalnog akcionog plana ili drugih strateških dokumenata. Uključite predstavnice nevladinih organizacija u rad lokalnog mehanizma. Uvedite obavezu konsultovanja ženskih organizacija uvek pri predlogu određenih planova ili aktivnosti koje sprovodite.

2.4.5 Da li lokalni mehanizam posvećuje posebnu pažnju pripadnicama/cima višestruko diskriminiranih grupa - Romkinje, samohrane majke, žene/osobe sa invaliditetom, žene sa sela...(izaberite jedan odgovor)?		Maksimalan broj bodova: 5
2.4.5.1 Ne nekim definisanim merama i procedurama	1	Izvor verifikacije: Zapisnici sa sastanaka; Izveštaji o realizovanim projektima/aktivnostima; Akcioni planovi i drugi dokumenti;
2.4.5.2 Da, organizovanjem javnih događaja i sprovođenjem projekata kada za to postoji mogućnost ali bez posebne identifikacije u strateškim planovima ili posebno usvojenim akcionim planovima	3	
2.4.5.3 Da, tako što je njihov položaj posebno istaknut u strateškim dokumentima lokalne samouprave ili se usvojeni posebni akcioni planovi (na primer za Romkinje ili žene sa invaliditetom), delovi lokalnog akcionog plana prepoznaju višestruko diskriminirane grupe žena i javni događaji i projekti se pretežno sprovode u skladu sa akcionim planovima	5	

Napomena: Samohrane majke, žene sa sela, Romkinje, žene sa iskustvom nasilja i druge, sma-

traju se višestruko ranjivim odnosno višestruko marginalizovanim jer im različiti faktori dodatno otežavaju pristup resursima i mogućnosti za učešće u javnom životu, na primer. Zbog toga je neophodno da kada planiramo lokalne politike, posebno one usmerene ka ženama imamo u vidu da to možda nije dovoljno.

Komentar/napomena:

2.4.5.2 Informišite se o specifičnosti položaja pripadnica/ka ranjivih grupa. Mapirajte lokalne organizacije koje se bave položajem ranjivih grupa. Vrlo često se položaj žena iz višestruko ranjivih grupa čini vidljivim kroz pojedinačne aktivnosti kao što su obeležavanje dana seoskih žena, socijalna davanja samohranim roditeljima (čiju ogromnu većinu čine majke) isl. Analizirajte kakvi su programi trenutno dostupni i šta možete učiniti na povećanju vidljivosti višestruko marginalizovanih grupa.

2.4.5.2 Ovaj izbor ukazuje na to da lokalni mehanizam prepoznaje specifičnost položaja pripadnica/ka ranjivih grupa, ali da nema sistemskog delovanja da se obebedi njihova vidljivost u lokalnim politikama. Zbog toga je važno da u prikupljanje podataka o korisnicima/cama usluga ili drugih rodno osetljivih podataka prikupljate i one koje se odnose na višestruko marginalizovane grupe. Takođe u planiranju aktivnosti i mera postavite pitanja o efektima koje će to imati na pripadnice/ke ranjivih grupa i da li je potrebno prilagoditi aktivnost kako bi ona dala najbolje efekte za sve. Ovo je posebno važno u oblasti obrazovanja, sporta, nasilja nad ženama, zdravlja... Najbolje je da u rad lokalnog mehanizama (makar u prošireni sastav) uključite pripadnice ovih grupa koje će odlukama garantovati osetljivu perspektivu.

2.4.6 Koji koraci su do sada sprovedeni u cilju rodne analize politike i/ili programa/projekta (moguće je više odgovora)?		Maksimalan broj bodova: 5
2.4.6.1. Rodna analiza do sada nije sprovedena	1	Izvor verifikacije: Zapisnici sa sastanaka; Izveštaji o realizovanim projektima/aktivnostima; Akcioni planovi i drugi dokumenti;
2.4.6.2. Prikupljanje podataka o muškarcima i ženama/devojčicama i dečacima u sklopu određene oblasti (na primer, sport: broj sportista/kinja u sportskim klubovima, na svim pozicijama; dostupni program školskog sporta i učešće dečaka i devojčica u njima; ekonomski položaj: stope zaposlenosti i nezaposlenosti po polu, broj penzionera, muškaraca i žena; broj preduzetnika/ca; broj korisnika/ca podsticajnih sredstava; prosečna primanja za žena i muškarca...) i pregled dostupnih politika/strategija/programa i projekata i analiza mera za unapređenje ravnopravnosti ili poboljšanje položaja žena, ciljeva i ciljne grupe	2	
2.4.6.3. Prethodni korak I prikupljanje podataka o broju korisnika/ca programa, po polu (u prethodnim godinama sprovođenja) i podataka o raspodeli resursa – ukupno za žene i muškarce; po korisniku/ci	3	
2.4.6.4. Prikupljeni svi prethodni podaci uz konsultacije sa ciljnim grupama, korisnicima/cama u cilju identifikacija potreba (fokus grupe, ankete)	4	
2.4.6.5. Na osnovu prikupljenih podataka i konsultacija sačinjene su preporuke za unapređenje programa/razvijeni rodno osetljivi indikatori za izveštavanje o sprovedenim aktivnostima/izvršenju budžeta i kontrolne liste	5	

Napomena: Uvođenje rodne perspektive u sve politke (engl. *gender mainstreaming*) podrazumeva kontinuiranu procenu u kojoj je već bilo reči. Ovde je to značajno u smislu da rodna procena mora biti kontinuirana, sektorska i sveobuhvatna što zanli da mora postati sastavni deo delovanja institucija i organizacija, da bi bila održiva. Lokalni mehanizmi mogu inicirati i sprovesti rodne analize određenih programa, ali nije realno očekivati da sami mogu da sprovedu rodne procene u

svim oblastima. Zbog toga je kranji cilj procesa uvođenja rodne perspektive da rodna analiza bude sprovedena rutinski, prilikom kreiranja, sprovođenja i izveštavanja o svim aktivnostima, odnosno da je sprovode zaposleni u institucijama i organizacijama.

Takođe, cilj je da se utvrđeni nedostaci ili neravnopravnost menjaju tj. da se nalazi analize u formi preporuka i intervencija primene u praksi kroz političke odluke. Neophodno je definisati indikatore kojima pratimo rodnu ravnopravnost i rezultate predloženih izmena. Odgovori na ovo pitanje zapravo predstavljaju korake u rodnoj analizi od kojih neki mogu biti sprovedeni samostalno, dok su neki samo nastavak ranije prikupljenih podataka i preduzetih aktivnosti. Da bi proces rodne analize bio „zaokružen“ potrebno je sačiniti preporuke za unapređenje programa (ili one koje će garantovati ravnopravnost ako se ona sprovodi u procesu kreiranja programa/politike). Takođe, bez identifikacije indikatora i kontrolnih lista nije moguće sagledati da li je preporuka adekvatno primenjena i da li je dala očekivani rezultat. Najizazovnije je upavo sačiniti preporuke i obezbediti političku volju za njihovo usvajanje, a sa druge strane najčešće izostaje proces konsultacija. Bez procesa konsultacija vrlo nam je teško da otkrijemo rodne obrasce koji oblikuju podatke koje smo sakupili.

Komentar/preporuka:

2.4.6.1 Sledite korake u rodnoj analizi koji su sadržani u ponuđenim odgovore. Možete naći dobre primere rodnih analiza koji vam mogu služiti kao ilustracija ili vodič. Odaberite jednu oblast, program ili projekat, da bi ste principe i metodologiju primenili u praksi. Nastojte da u procedure ugradite sve preduslove za rodnu analizu kako ona ne bi predstavljala dodatni napor.

2.4.6.2 Nakon analize sekundarnih podataka – zvaničnih podataka koji postoje o položaju žena i muškaraca u određenoj oblasti analizirajte lokalne dokumente kako bi ste utvrdili koje su mere i programi već predviđeni i aktivnosti koje se sprovode u datoj oblasti. Na primer, ako je u pitanju sport, identifikujte šta sve opština finansira u ovoj oblasti i sa kojima cilje, kao i koje institucije su nadžene (sportski klubovi, sportski savez, komisija i sl.).

2.4.6.3 Analizirajte učešće žena i muškaraca u programima koji se sprovode odnosno identifikujte kako i na koji način žene i muškarci učestvuju ili koriste programe koje JLS finansira i/ili sprovodi. Podatke prikupite od relevantnih institucija i organizacija.

2.4.6.4. U podatke koje prikupljate uključite i podatke o raspodeli resursa – ukupan za određene programe, a zatim i koliko je od toga bilo dostupno ili namenjeno ženama i muškarcima. U primeru sporta to bi bila izdvajanja za ženske i muške klubove, stipendije za sportistkinje/sportiste i sl.

2.4.6.5 Konsultujte ciljne grupe u vezi sa potrebama kako bi ste mogli da predvidite da izmenama u raspodeli budžetskih sredstava ona budu efikasnije i celishodnije raspoređena kao i da se uvede finansiranje programa i aktivnosti koji do sada možda nisu postojali. Od ključnog je značaja da na osnovu nalaza iz analize identifikujete kako da unapredite ravnopravniju raspodelu resursa. Takođe, razvite pokazatelje koji će uključivati podatke razvrstane po polu da bi ste mogli da pratite promene.

2.5 RODNO BUDŽETIRANJE - maksimalan broj bodova 16

2.5.1 Da li se i na koji način vrši rodna procena budžetskih izdvajanja (izaberite jedan odgovor)?		Maksimalan broj bodova: 5
2.5.1.1 Ne vrši se i do sada nismo imali priliku da se susretnemo sa ovom temom	1	Izvor verifikacije: Odeljenje za budžet i finansije; Budžet lokalne samouprave;
2.5.1.2. Do sada ne: predstavnici/e mehanizma i/ili zaposleni u administraciji su prošli obuke u oblasti rodnog budžetiranja, ali nije primenjeno	2	
2.5.1.3 Vrši se naknadno, u analizama koje se realizuju uz spoljnu podršku, kao pojedinačne/projektne aktivnosti (do sada je na primer sprovedena rodna analiza budžeta/jedne budžetske linije i date su preporuke	3	
2.5.1.4 Da od početka budžetskog procesa, i usvojena je jedna ili više rodno osetljivih budžetskih linija i razvijeni indikatori za praćenje	4	
2.5.1.5. Vrši se kontinuirano prilikom pripreme i izveštavanja o budžetu i tako što u svim formularima za dodelu budžetskih sredstava mora biti navedena rodna ravnopravnost u obrazloženju, a podaci o krajnjim korisnicima se razvrstavaju po polu i dostupni su javnosti. Svi izveštaji o izvršenju sadrže podatke razvrstane po polu	5	

Napomena: Rodna analiza budžeta je primena rodne analize na budžet. Ona služi identifikaciji rodni obrazaca u raspodeli budžeta, ali i utvrđivanju eventualnih razlika između žena i muškaraca u korišćenju resursa. Obuka za sprovođenje rodne analize i/ili rodne analize budžeta je prvi korak, najčešće praćen pilotiranjem odnosno primenom u praksi, ali na jednom programu ili projektu. Ovo, kao i druge procedure i alati uvođenja rodne perspektive zahteva izmenu dosadašnjih praksi i standarda i utoliko su koraci u njegovoj primeni postupni. Cilj rodno osetljivog budžetiranja je da se obezbedi da resursi budu u jednakoj meri dostupni i ženama i muškarcima i ravnopravno raspoređeni. Analize koje sprovedete vam mogu pokazati da to nije slučaj, ali je potrebno definisati procedure koje obezbeđuju ravnopravniju raspodelu resursa i indikatore za praćenje. Za ovo je potrebna politička volja, koja je na globalnom nivou bila izazov u ovom procesu. Da bi rodna procena budžeta bila održiva, a time i uvođenje rodno osetljivog budžeta, potrebno je da podaci razvrstani

po polu, liste za proveru i izveštavanje budu sastavni deo procesa pripreme, izvršenja i izveštavanja o budžetu. Najbolje je da ovim koordinira odeljenje za budžet i finansije. Za više informacija možete konsultovati publikaciju o koracima u rodnom budžetiranju <http://rs.one.un.org/organizations/18/ROB3%20Alat%20za%20rodno%20odgovorno%20budzetiranje%20u%203%20koraka.pdf> ili smernice Uprave za rodnu ravnopravnost <http://www.gendernet.rs/files/Publikacije/Publikacije/URR-Budzet.pdf> koje iako se odnose na nacionalni nivo mogu pružiti korisne informacije i savete.

Komentar/preporuka:

2.5.1.1 Organizujte obuku za lokalni mehanizam i/ili zaposlene u odeljenju za budžet i finansije o rodnom budžetiranju. Možete organizovati obuku i za odbornice/ke o rodno osetljivom budžetiranju i njihovoj ulozi u procesu.

2.5.1.2. Odaberite jednu oblast, program, budžetsku liniju koju ćete analizirati da bi ste primenili znanje i utvrdili pristup koji vam najviše odgovara, ali i uspostavili saradnju sa institucijama i organizacijama. Započnite od malih programa ili jedne budžetske linije.

2.5.1.3 Formulшите preporuke i zagovarajte za njihovu usvajanje u procesu donošenja budžeta za narednu godinu. Radite na razvijanju kontrolnih lista i uvođenju obaveze razvrstavanja podataka po polu od strane svih korisnika/ca budžetskih sredstava (institucija, organizacija, preduzeća....).

2.5.1.4. Zagovarajte da kontrolne liste i rodno osetljivi podaci postanu sastavni deo budžetskog procesa i inicirajte propis koji će ovo regulisati.

2.5.2 Da li se iz budžeta finansiraju aktivnosti koje doprinose rodnoj ravnopravnosti (izaberite jedan odgovor)?		Maksimalan broj bodova: 5
2.5.2.1 Ne	1	Izvor verifikacije: Budžet lokalne samouprave; Izveštaj o sprovođenju akcionog plana;
2.5.2.2. Da, na osnovu godišnjeg plana aktivnosti lokalnog mehanizma (koje se odnose na pojedinačne aktivnosti mehanizma i delovanje unutar sistema lokalne samouprave ali ne i sredstva usmerena na poboljšanje položaja žena ili unapređenje ravnopravnosti.	2	
2.5.2.3 Da, sprovođenje akcionog plana za unapređenje rodne ravnopravnosti ili drugih programa sa ovim ciljem	3	
2.5.2.4 Da, sprovođenje akcionog plana ili plana rada mehanizma, ali i programi za unapređenje položaja žena u okviru različitih strateških oblasti i programa koje finansira lokalna samouprava, a koji nisu specifično usmereni na žene	5	

Napomena: Političku volju odnosno posvećenost primeni principa rodne ravnopravnosti najbolje vidimo iz raspodele budžeta. I samo finansiranje aktivnosti lokalnog mehanizma ili akcionog plana je pokazatelj namere da se on zaista i sprovede. Kada je u pitanju rodno osetljivo budžetiranje ono se može primeniti kroz finansiranje aktivnosti koje doprinose unapređenju ravnopravnosti i/ili položaja žena, ali i osiguravanje dostupnih resursa i ženama i muškarcima u tzv. „neutralnim rashodima“. Na primer, ukoliko su u pitanju subvencije za poljoprivredu, one moraju biti dostupne u jednakoj meri ženama i muškarcima. Ponekad je potrebno da uložimo dodatne napore da bi smo ovo osigurali tj.sprovedemo afirmativnu akciju. Dakle, ukoliko JLS finansira samo specifične programe za žena, a u drugim programima one nisu navedene kao ciljna grupa, potrebno je da intervenišemo.

Komentar/preporuka:

2.5.2.1 Pripremite godišnji plan rada mehanizma i definišite potrebna sredstva kao i njihovu utemenjenost u nacionalnim, ali i lokalnim propisima i dokumentima. Ukoliko niste, izradite LAP za unapređenje ravnopravnosti polova i definišite prioritete na godišnjem nivou.

2.5.2.2. Pregovarajte sa odeljenjem za budžet i finansije o najboljem modelu finansiranja ovih aktivnosti - na koji način može da se nađe u budžetu. Takođe, neka vašem predlogu prethodi rodna analiza potreba u različitim oblastima ili definisanje prioriteta na osnovu analize stanja. Zagovarajte finansiranje ovih aktivnosti kod donosioca/teljki odluka.

2.5.2.3 Vršite rodnu analizu budžetskih izdvajanja i to tako što ćete utvrditi koliko je sredstava rapodeljeno na žene i muškarce kako bi ste utvrdili pravilnost. Možete analizirati i koliko je procenat budžeta usmeren na programe i aktivnosti za unaprđenje ravnopravnosti. Obezbedite da svi fondovi budu u jednakoj meri dostupni i iskorišćeni od strane muškaraca i žena propisima koji ih uređuju ili kriterijumima za raspodelu sredstava.

2.5.3 Da li je u prethodnoj godini JLS finansirala (moguće više odgovora):		Maksimalan broj bodova: 6
2.5.3.1. Ništa od navedenog	0	Izvor verifikacije: Budžet lokalne samouprave;
2.5.3.2. Projekte u cilju unapređenja ženskog zdravlja	1	
2.5.3.3. Projekte i programe za suzbijanje nasilja nad ženama	1	
2.5.3.4. Projekte i programe za ekonomsko osnaživanje žena	1	
2.5.3.5. Edukativne programe, obuke i usavršavanja za žene	1	
2.5.3.6. Ceremonijalne aktivnosti i kampanje (8 mart, 16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama i sl.)	1	
2.3.5.7. Socijalne usluge sa ciljem da se unapredi položaj žena i odgovori na njihove potrebe	1	

Uputstvo: Lokalna samouprava ima mogućnost da finansira programe usmerene na unapređenje rodne ravnopravnosti i/ili poboljšanje položaja žena. Označite samo one oblasti za koje su bila izdvojena sredstava iz budžeta i to tako da su ciljevi programa i žene kao ciljna grupa jasno navedeni.

Komenatar/preporuka: Sagledajte programe koji su finansirani, ciljeve koji su definisani i efekte koji su postignuti. Da li im je prethodila rodna analiza ili su na neki drugi način predloženi za finansiranje? Uradite rodnu analizu i zagovarajte izdvajanje sredstava za unapređenje rodne ravnopravnosti u različitim oblastima ili povećanje vidljivosti žena u lokalnoj zajednici.

DODATAK: Inovativna praksa lokalnih institucija i odeljenja lokalne samouprave u različitim sektorskim politikama

1. Da li je na osnovu rodne analize došlo do izmena procedura, pravilnika, programa rada lokalnih institucija?

- Da
- Ne

1.1. Ukoliko da, molimo vas opišite?

1- Sadržaj promene

---

2 - Procedura koja je izmenjena i na koji način

---

3 - Cilj promene

---

4 - Način praćenja

FORMA IZVEŠTAJA O SPROVEDENOJ SAMOPROCENI LOKALNOG MEHANIZMA ZA RODNU RAVNOPRAVNOST (sa primerom)

Opština	Primer
Datum sprovođenja samoprocene:	11.11.2013.
Članovi/ce lokalnog mehanizma koji su učestvovali:	xy
Broj osvojenih bodova/maksimalan broj bodova	73/108
Broj osvojenih bodova u procentima	66.6%

Kategorija (sagledajte u koju kategoriju spadate i preporuke predviđene za unapređenje):

1. Manje od 30% - veoma nizak kapacitet koji ukazuje da lokalni mehanizam i ako je uspostavljen nije aktivan niti vidljiv u sistemu lokalne samouprave.

Opšta preporuka: Organizujte obuke za vaš lokalni mehanizam. Ustanovite procedure i inicirajte donošenje lokalnih propisa u oblasti rodne ravnopravnosti. Isplanirajte aktivnosti na godišnjem nivou. Povežite se sa nacionalnim i lokalnim institucijama i organizacijama.

2. Od 30-49% **POČETAK** - nizak kapacitet, koji podrazumeva da se zakoni i propisi sprovode samo delimično odnosno lokalni mehanizam ispunjava minimum standarda – lokalni mehanizam je formiran, održava redovne sastanke, vodi zapisnik, donosi godišnji plan rada, sprovodi pojedinačne i ceremonijalne aktivnosti, uspostavljena je saradnja i komunikacija sa nacionalnim institucijama i organizacijama.

Opšta preporuka: Organizujte obuke za vaš lokalni mehanizam. Inicirajte izradu Lokalnog akcionog plana za rodnu ravnopravnost i prikupite rodno osetljive podatke na nivou vaše lokalne samouprave.

3. Od 50-69% **PILOTIRANJE** – srednji kapacitet koji ukazuje da je lokalni mehanizam aktivan i da su inicirani određeni procesi sa ciljem uvođenja rodne perspektive. Lokalni mehanizam funkcioniše u sistemu lokalne samouprave i kontinuirano sprovodi aktivnosti; lokalni mehanizam je prošao obuke o uvođenju rodne perspektive i inicirao unapređenje lokalne politike rodne ravnopravnosti (odluke, LAP isl.)

Opšta preporuka: Izaberite prioritete i sprovedite rodnu analizu programa. Nastojte da ustanovite procedure i vršite nadzor nad odlukama koje usvaja lokalna skupština. Izradite kontrolne liste za rodnu procenu politika i programa.

4. od 70-89 % **VIDLJIVA RODNA PERSPEKTIVA** – visok kapacitet, koji podrazumeva potpuno sprovođenje zakona i propisa i primenu nekih naprednijih mehanizama i alata, koji u ovom trenutku nisu zakonska obaveza ali samo od strane lokalnog mehanizma, bez delovanju na uvođenju rodne perspektive u sve segmente lokalne samouprave i bez vidljivih rezultata i izmena praksi. Sprovedena je najmanje jedna rodna analiza; lokalni mehanizam razmatra odluke lokalne skupštine i učestvuje u donošenju strateških ciljeva, ali nema iskoraka u uvođenju dodatnih mehanizama i alata.

Opšta preporuka: Izradite alate i uputsva za lokalnu administraciju. Obezbedite obuke za lokalne institucije i organizacije. Omogućite da svaka institucija i lokalna organizacija bude u mogućnosti sa sprovodi rodnu analizu.

5. 90% i više **ODRŽIVA RODNA PERSPEKTIVA** - potpuni kapacitet pored potpunog sprovođenja zakona i propisa, podrazumeva i primenu niza naprednih, inovativnih, mehanizama i alata; rodna procena politika je sastavni deo funkcionisanja lokane smaouprave u svim njenim segmentima i aktivnostima. Sprovode se inovativne prakse koje rezultiraju unapređenjem rodne ravnopravnosti i poboljšanjem položaja žena o čemu postoje dostupni podaci.

Osvojene bodove analizirajte po oblastima, kako bi ste sagledali one u kojima ste uspešni, u odnosu na one u kojima još treba da radite.

Kategoriju u kojoj ste pozicionirani sagledjte u kontekstu pojedinačnih preporuka i identifikujte prioritete za unapređenje kapaciteta i prakse za narednu godinu.

Analiza rezultatat po oblastima:

Oblasti	Broj bodova	Postojeći kapacitet	Prostor za unapređenje
Institucionalni okvir	43 od 76 odnosno 56.58 %	<ul style="list-style-type: none"> Formiran je lokalni mehanizam Statut je izmenjen tako da je rodna ravnopravnost definisana kao princip delovanja JLS Opštinski resursi sun a raspolaganju mehanizmu l on je operativan Usvojena je Evropska Povelja Usvojen je LAP i opredeljenja su sredstva za sprovođenje 	<ul style="list-style-type: none"> Formirati mehanizme i u drugim organima lokalne vlasti Nema godišnjeg plana rada mehanizma Nema uključivanja predstavnika/ca građana u sastav mehanizma Nema institucionalizovane saradnje sa lokalnim službama i institucijama

Kontinuirana rodna procena	20 od 45 odnosno 44,4%	<ul style="list-style-type: none"> • Organizovane su obuke u oblasti rodne analize • Definisani su prioriteti i prikupljeni rodno osetljivi podaci za početnu analizu stanju 	<ul style="list-style-type: none"> • Nije sprovedena ni jedna celovita rodna analiza • Nema alata i instrumenata za kontinuiranu rodnu procenu • Nedovoljno uključivanje javnosti posebno ranjivih grupa • Ne vrši se nadzor primenom Zakona o ravnopravnosti polova
Rodno budžetiranje	10 od 16 – 62% Kategorija	<ul style="list-style-type: none"> • Organizovane su obuke u oblasti rodnog budžetiranja • JLS izdvaja sredstva za sprovođenje LAPa • Finansiraju se i specifične aktivnosti za unapređenje položaja žena 	<ul style="list-style-type: none"> • Nema razvijenih alata i instrumenata za rodnu analizu budžeta • Nema rodne procene "rodno neutralnih" rashoda

Na osnovu ovakvog izveštaja možete dalje da partite rezultate i razvoj kapaciteta ali i definišete korake za unapređenje.